
[Home](#) / Põrandaalused üliõpilased

Põrandaalused üliõpilased

Akadeemiline variautorlus ülikoolides variautorite kogemustes

Kaia Liikane

Artikkel kajastab kvalitatiivset alusuurimust akadeemiliste variautorite kogemustest, motiividest ja arvamustest seoses akadeemilise variautorlusega ülikoolides. Plagiaat ja akadeemiline variautorlus on nii Eestis kui ka üle maailma levinud probleemiks kõrghariduses (Buerger, 2002; Filippov, 2013; Genova, 2009; Hammer, 1976; Karis, 2012; Smutov, 2012; Songqing, 2013; Tomar, 2012), kuid tegu on väheuuritud valdkonnaga. Igasuguse akadeemilise petturluse sh akadeemilise variautorluse peamisteks põhjusteks peetakse edukultust ning liigset tulemustele orienteeritust (Kivisild, 2007, 60; Talts & Kivisild 2008, 46; Simpson, 2004; Songqing, 2013, 26; Davis, Drinan, Gallant, 2009, 80), mis on seotud inimeste motivatsioonikeskme muutumisega väliseks (Davis jt, 2009, 80). Igasugune akadeemiline petturlus, eriti aga akadeemiline variautorlus võõrandab õppija õppimisest. Akadeemilised variautorid seevastu saavad klientidele töid kirjutades palju väärtuslikke õppimiskogemusi, lisaks veel ka raha, kuid õppimiskogemusele vastava haridust tõendava dokumendi puudumise tagajärjeks on akadeemiliste variautorite teenimatult madal sotsiaalne staatus. Raha ei ole akadeemiliste variautorite peamine motiiv. Tegutsemine akadeemilise variautorina on enesehävituslik akt, mis aitab formaalset haridussüsteemi õõnestada. Mis on akadeemilise variautorluse põhjused akadeemiliste variautorite endi arvates, miks nad on olnud nõus petuskeemis osalema ja kuidas võimaldab praegune Eesti haridustegelikkus talentide kadumist põranda alla, sellest tulebki artiklis pikemalt juttu.

Märksõnad: akadeemiline variautor, akadeemiline variautorlus, akadeemiline petturlus, plagiaat, õppimine, õppimisest võõrandumine.

Sissejuhatus

Akadeemilisel petturlusel on palju erinevaid väljendusvorme. Käesoleva artikli fookuses on akadeemiline variautorlus ülikoolides. Akadeemilist petturlust, selle põhjuseid ja ennetusvõimalusi Eesti põhihariduses on uuritud (Kivisild, 2007; Tamberg, 2011), kuid puuduvad uurimused ülikooli kontekstis aset leidvast akadeemilisest variautorlusest, mis koos tavalise plagieerimisega on

kõrghariduses kõige rohkem probleeme põhjustanud akadeemilise petturluse vormiks. Plagieerimise teemal on kirjutatud teoreetilisi uurimusi (Buerger, 2002), uuritud on akadeemiliste variautorite tekitatud majanduskäivet (Songqing, 2013, 26), aga ei leidu uuringuid mis püüaks akadeemilise variautorluse problemaatikat avada akadeemiliste variautorite positsioonilt. Akadeemiline variautorlus on kompleksne nii oma ühiskonnamõjude, küsitava seaduslikkuse, eetikaga seotud problemaatika kui ka pika viitajaga tagajärgede poolest. Andragoogiliselt positsioonilt peitub akadeemilise petturluse peamine probleem selles, et õppimiskogemuse saab formaalses õppes osaleja asemel akadeemiline variautor, kellel on sellest aga väga vähe abi oma sotsiaalse staatuse tõstmisel ja formaalses haridussüsteemis edasiliikumiseks. Nii tekib olukord, kus tegelikul õppijal on piiratud ligipääs võimetekohasele õppele ja puudub toetus õppimisele, kuid formaalses haridussüsteemis osaleja ei õpi. Ühiskond kaotab seeläbi talendi ja õppija haridus jääb poolikuks.

Artikkel kajastab väikesemahulist seminaritöö raames läbi viidud alusuurimust, mille uurimisküsimuseks on: millised on akadeemiliste variautorite kogemused, motiivid ja arvamused seoses akadeemilise variautorlusega ülikoolides? Uurimuse eesmärk on ülevaade akadeemiliste variautorite kogemustest, motiividest ja arvamustest seoses akadeemilise variautorlusega ülikoolides ja sellel põhinev analüüs Eesti haridustegelikkusest akadeemilise variautorluse võimaldajana. Uuringustrateegia on sellest lähtuvalt kriitiline (*vt Meetodid ja valim*).

Artikli eesmärgiks on pakkuda läbi akadeemiliste variautorite arvamuste ja kogemuste kajastamise akadeemilise variautorluse teemalisele ühiskondlikule debatile uus lähtepunkt – senikestnud süüdlaste otsimise asemel võiks otsida võimalusi, kuidas julgustada talendikaid, kuid omanäolisi õppijaid osalema formaalses kõrgharidussüsteemis ja sinna panustama.

Akadeemiline variautorlus, plagieerimine ja akadeemiline petturlus

Akadeemiline variautorlus ja plagieerimine on akadeemilise petturluse vormid, mis on üle maailma kõrghariduses levinud probleemiks juba 1930ndatest aastatest alates, väärkäitumisena käsitletakse plagieerimist alates 18. sajandist (Buerger, 2002, 3-5). Akadeemilise variautorluse puhul ei ole tegu üksikute juhtumitega vaid terve majandusharuga – akadeemilisi variautoreid koondavad hiigelettevõtted, mis pakuvad kõikvõimalikke kirjatöid alates esseedest ja raamatute ülevaadetest lõpetades doktoritöödega (Hammer, 1976). Variautori teenust kasutavad paljud üliõpilased suurema osa oluliste tööde kirjutamisel ülikooliõpingute jooksul (Genova, 2009). Variautor (ik *ghost writer*) on isik, kes kirjutab kellegi tellimusel sobiva töö (Jameson, 2009, 166), mida tellija oma nime all kasutab. Kui variautor kirjutab üliõpilase tellimusel arvestuste, eksamite ja teaduskraadide eelduseks olevaid töid, siis on see **akadeemiline variautorlus** (ik *academic ghostwriting*) ning **akadeemiline variautor** aitab kaasa **akadeemilisele petturlusele**.

Akadeemiline petturlus (ik. *academic fraud*) hõlmab kõikvõimalikke petturlikke võtteid, mille tulemusel on võimalik saada oma võimetest ja panusest paremaid akadeemilisi tulemusi (Talts &

Kivisild, 2008, 46; Blakenship & Whitley, 2000, viidanud Talts & Kivisild, 2008). Akadeemilist petturlust esineb rohkem välise motivatsioonikeskmega inimeste hulgas, kelle peamine motiiv on soov paista väliselt edukas – tulemused ja sooritused huvitavad rohkem kui sisuline õppimine (Talts & Kivisild 2008, 46; Simpson, 2004; Songqing, 2013, 26; Davis jt, 2009, 80). Sellist mõtteviisi kultiveerib lapsevanemate ning õpetajate järelkasvu survestav edulekannustamine (Talts & Kivisild, 2008, 46; Simpson, 2004) ning päheõppimisele keskenduv ja mõtlemise arengule vähepanustav õppekava ja õppekorraldus (Sutrop, viidanud Talts & Kivisild, 2008, 46). Akadeemilise petturluse levikut soodustavad ebaeetilised eeskujud nagu näiteks tulemustele orienteeritud õpetajad, petmist tolereerivad ühiskondlikud ja perekondlikud normid ning nendele vastavalt käituvad autoriteetsed isikud (Talts & Kivisild, 2008; Davis jt, 2009, 76, 77). Davis, Drinan ja Gallant leiavad, et akadeemilise petturluse võtete kasutamine on seoses kõrge tunnustusvajadusega (2009, 80). Kuna õppetöö ülikoolis eeldab õppijatelt palju iseseisvat kirjatööd, siis kõigist akadeemilise petturluse vormidest on ülikoolides kõige levinumad just plagieerimine ja selle erivorm – variautorlus. **Plagieerimine** (ik *plagiarism*) on teaduslik või kunstialane vargus teise autori tagant – teise autori töö esitamine enda nime all, viitamata refereerimine või tsiteerimine, kellegi teise veel avaldamata tähelepanekute, tulemuste või ideede luba küsimata laenamine (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2010, 110). Variautorluse puhul on samuti tegu plagiaadi esitamisega, aga sellele ei eelne mitte loomevargus vaid võlaõiguslik lepe. Tavalist plagieerimist saab avastada erinevaid plagiaadituvastusprogramme kasutades, kuid variautorlust need avastada ei aita (Jameson, 2009, 166), kuna tegu on ainulaadse ja spetsiaalselt kliendi tarbeks kirjutatud tööga. Juhendaja võib pettusest aru saada, kui esitatud töö erineb silmatorkavalt õpilase tavalisest keelekasutusest ja stiilist, on tavapärasest sisukam ja oskuslikumalt koostatud.

Akadeemilise variautorluse tagajärjed

Akadeemiliste variautorite abi kasutav üliõpilane õpib sisuliselt väga vähe ning kulutab oma vanemate ning maksumaksja raha asjatult (Genova, 2009). Davis, Drinan ja Gallant leiavad, et akadeemiline petturlus võtab õpilaselt võimaluse õppida õpetaja poolt sihipäraselt kavandatud õppeülesandes (2009, 2, 3). Variautori teenuse kasutamine on inimese arengu ja süvaõppimise seisukohast kõige kahjulikum akadeemilise pettuse vorm petjale endale, kuna tähendab õppija õppimisest võõrandumist. Alaealistele õpilastele on töid ostnud lausa nende vanemad (Davis jt, 2009, 85) muutes seega õppija oma haridusega seotud küsimustes võhikuks juba varakult. Akadeemilise variautorluse ja plagieerimise olulisimateks sotsiaalseteks tagajärgedeks on ühiskonna järk-järgult suurenev usaldamatus teaduse ja selle tulemuste vastu ning ebavõrdne konkurents, kus ebapädevam isik satub konkurentsisis eelistatud seisu ning saab teenimatult stipendiume, edutamist, ametikohti jms (Epstein, 2010, 135, 136, 137; Songqing, 2013, 24). Süstemaatiline ja tähelepanuta jääv akadeemiline variautorlus jätab avalikkusele vale mulje nagu tähendaks teaduskraadid ja tunnistused alati seda, et nende omanikul on ka vastavad pädevused

(Davis jt, 2009, 3).

Akadeemilise variautorluse õiguslik raamistik

Tavaline plagieerimine (autorilt luba saamata) läheb vastuollu nii Autoriõiguse seadusega (AutÕS § 46 lg 1) kui ka kõigi Eesti avalik-õiguslike kõrgkoolide õppekorralduseeskirjadega, kus plagieerimine on kirjeldatud hea akadeemilise tava rikkumise ning vääritud käitumisena, mille eest võib esitada noomituse või ekmatrikuleerida (Eesti Kunstiakadeemia õppekorralduse eeskiri, ap 7.3; Tartu Ülikooli õppekorralduseeskiri, ap IX.10.; Tallinna Ülikooli õppekorralduse eeskiri, ap (7); Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia õppekorralduseeskiri, ap 147, 148; Tallinna Tehnikaülikooli õppekorralduse eeskiri, ap 23; Eesti Maaülikooli õppekorralduseeskiri, ap VII. 4.).

Akadeemilise variautorluse puhul loobub autor oma **varalistest õigustest** teose suhtes raha eest ja variautori ning töö ostja vahel on tavaline võlaõiguslik leping (AutÕS § 11 lg 3, § 13; VÕS § 1, § 3). Seega akadeemiline variautorlus seadusega vastuollu ei lähe, kuid on siiski vastuolus kõigi avalik-õiguslike kõrgkoolide õppekorralduse eeskirjadega, kuna tegu on siiski plagiaadi esitamisega õpilase poolt. Teose tegeliku autori **isiklikud õigused** teose suhtes ei ole aga üleantavad ega lahutatavad autori isikust (AutÕS § 11 lg 2) isegi juhul, kui autor on oma töö kellelegi müünud. Seega võib teose tegelik autor (akadeemiline variautor) hiljem suvalisel hetkel oma õigused teosele maksma panna ning oma kliendi maine hävitada.

Meetodid ja valim

Käesolev artikkel kajastab seminaritööna tehtud kvalitatiivset alusuurimust, mille eesmärk on ülevaade akadeemiliste variautorite kogemustest, motiividest ja arvamustest seoses akadeemilise variautorlusega ning teha sellest lähtuvalt nähtavaks ka akadeemilist petturlust võimaldanud ja põhjustanud konjunktuur. Selleks sobib kõige paremini 1920ndatel aastatel alguse saanud egalitaarsuse ideaalist lähtuv kriitiline paradigma (Kuurme, 2007, 3; Cohen, Manion, Morrison, 2011) ning refleksiivne metodoloogia, mis aitab andmetest moodustada terviklikku pilti, kaasates erinevate paradigmade praktikaid ning korduvat reflekteerimist (Alvesson & Sköldberg, 2007, 1, 5, 8, 9, 238). Kriitiline lähenemine on eelduseks refleksiivsetele praktikatele (Cohen jt, 2011). Uurimuse andmekogumismeetodiks oli poolstruktureeritud intervjuu avatud küsimustega. Küsimused on koostatud eesmärgiga saada võimalikult detailset infot akadeemiliste variautorite kogemustest, motiividest ja arvamustest. Vajadusel esitati intervjuu käigus täiendavaid küsimusi. Kaks intervjuud toimusid näost näkku kohtudes, üks intervjuueeritav vastas küsimustele elektronposti teel.

Valimi moodustasid kolm akadeemilise variautori kogemust omavat inimest. Valikukriteeriumiks oli vähemalt ühe akadeemilise kraadi eelduseks oleva töö kirjutamise kogemus variautorina rahalise tasu eest. Intervjuueeritavateks olid kaks meest vanuses 40 ja 45 aastat ning üks naine vanuses 28 aastat. Ühel intervjuueeritaval (M45) on keskharidus ja tal on lõpetamata kutsekõrgkool. Ülejäänud kaks intervjuueeritavat on samuti keskharidusega ja katkestanud ülikooliõpingud bakalaureuse

tasemel. N28 väitis intervjuu ajal, et tal on bakalaureusekraad, aga hilisemas telefonivestluses teatas, et tal on ülikool tegelikult lõpetamata. Konfidentsiaalsuse tagamiseks kasutan andmete esitamisel vanust ja sugu märkivaid tähiseid.

Tähis	Haridus	Variautorina kirjutatud tööde eest saadud akadeemilised kraadid	Variautorina tehtud väiksema tähtsusega tööd ülikoolis õppijatele
M45	Kesk, lõpetamata kutsekõrgkool	BA	3
N28	Kesk, lõpetamata kõrg (õigusteadus)	3 BA	üle 20
M40	Kesk, lõpetamata kõrg (ajalugu)	10 BA, 4 MA	0

Tabel 1: Intervjueeritud variautorite tähised ja andmed

Andmeanalüüsi meetodiks oli induktiivne sisuanalüüs (Hirsjärvi jt, 2010, 55), mille tulemusena ilmnes empiirilisest andmestikust neli suurt kategooriat: akadeemiliste variautorite motiivid, akadeemilise variautorluse põhjused akadeemiliste variautorite arvamustes, akadeemiliste variautorite personaalne ja sotsiaalne dimensioon. Nende nelja peamise rühma alamkategooriate analüüs aitas avada kõrghariduses esineva akadeemilise variautorluse põhjuseid uuest perspektiivist ning analüüsida Eesti haridussüsteemi hetkeseisu akadeemilise variautorluse võimaldajana.

Tulemused ja arutelu

<u>Akadeemiliste variautorite motiivid</u> • Enda proovilepanek • Huvipakkuv teema/projekt	<u>Akadeemilise variautorluse põhjused akadeemiliste variautorite arvamustes</u>
---	--

• Soov (sõpra) aidata/kasulik olla • Tunnustuse otsimine • Õppimine, isiklik areng • Perspektiivilootus • Loomerõõm/eneseteostus • Saladus, põnevus • Raha	• Kõrghariduse korraldus ja haridussüsteem • Vanemate surve õpilastele • Vale eriala/kool
<u>Akadeemiliste variautorite personaalne dimensioon</u> • Suhtumine endasse akadeemilise petturluse kontekstis/eneseõigustus • Sisekonflikt • Häbelikkus/tahaplaanile hoidmine • Valetamine	<u>Akadeemiliste variautorite sotsiaalne dimensioon</u> • Suhtumine klientidesse ja teistesse asjaosalistesse • Suhtlemine kliendiga • Protseduurid • Konfliktid ja nende lahendamine

Tabel 2: Akadeemilise variautorluse neli dimensiooni

Akadeemiliste variautorite motiivid

Motiivide hulgast tuli välja kõige rohkem alamkategoriaid: enda proovilepanek, soov osaleda põnevas projektis või kirjutada huvipakkuval teemal, soov aidata sõpra/olla kasulik, tunnustuse otsimine, õppimine ja isiklik areng, perspektiivilootus, saladuse põnevus, loomerõõm ja eneseteostus ning raha. Kõik need olid intervjueeritavate arvates motiivid akadeemilise variautorlusega tegelemiseks, aga erinevate isikute jaoks olid need erineva kaaluga. M40 arvates on põhiliseks motiiviks võimalus ise õppida ning raha, N28 jaoks tunnustuse otsimine ja M45 jaoks olid võrdselt tugevad motiivid nii loomerõõm kui ka perspektiivilootus.

„...praegu mõtlen, et loomerõõm ja perspektiiv kunagi hiljem hästi teenida olid domineerivad motivaatorid.“ (M45)

Soov sõpra aidata või kasulik olla tuli välja kõigist intervjuudest, kuid sõber, keda aidati oli erinev. M40 aitas teist variautorit võttes osa töökoormusest enda peale, N28 aitas (üli)õpilastest sõpru neile töid kirjutades nagu ka M45, kes lisas, et ta ei aitaks siiski iga sõpra, kellel on puhtalt omakasupüüdlikud soovid vaid aitamisest peab tõusma kasu ka teadusele ja ühiskonnale.

„Kui abipaluja on küll omakasu peal väljas, kuid „projekti“ raames on võimalik midagi sootsiumi huvides ära teha, tuleb sootsiumi huvides ära kasutada abipalujat ja kehtivat süsteemi ning käituda

nii, et suurem kasusaaja oleks sootsium, suurem isikute grupp või teadus tervikuna.“ (M45)

Tunnustuse otsimine akadeemilise variautorluse motiivina ilmnes N28 ja M45 vastustest, M40 seda välja ei toonud.

„Päris kõige esimese töö gümnaasiumis võtsin vastu, sest tahtsin klassikaaslast aidata ja õudsalt edev tunne oli, sest oskasin midagi, mida teistel vaja oli. Ma ei olnud koolis väga populaarne kuju ja see, et inimesed minu jutule tulid oli juba piisav põhjus.“ (N28)

Õppimine ja isiklik areng akadeemilise variautorlusega tegelemise motiivina tuli selgelt välja kõigist intervjuudest.

„Lõppkokkuvõttes tihtipeale muuseas ka see korvab... et pärast ma olen ise rahul, noh oma nime all ei saa seda kunagi kasutada, aga pagan, ise oled nii palju targemaks saanud, noh, see korvab ka natuke.“ (M40)

„Ja alati teiste tellimusi täites õpin ise midagi uut.“ (N28)

„... teiseks mõlkus mul meeles hea TV-projekt, võimalus edasi areneda...“ (M45)

Saladuse ja põnevuse töid akadeemilise variautorluse motiivina välja N28 ja M45 rõhutades seda läbi intervjuu mitmel korral.

Kõik vastanud nimetasid raha akadeemilise variautorluse motiivina, aga kõik kinnitasid, et see pole peamine motiiv. Vastanu N28 ütlustest võib järeldada, et raha polegi motiiv vaid valuraha.

„... aja jooksul on lollus ja halisemine kohutavalt närvidele käima hakanud. Küsin järjest rohkem raha ja tasuta ei aita enam kedagi.“ (N28)

Vastanu N28 oli ainus, kes on akadeemilise variautorina tegutsenud ka täiesti tasuta.

Akadeemiliste variautorite personaalne dimensioon

Suhtumises endasse akadeemilise petturluse kontekstis ilmnes kõigi intervjuueeritavate vastustes **eneseõigustus** – nad kas pisendasid või eitasid oma rolli pettusele kaasaaitamises. Täheldatav oli ka **sisemine** väärtuseline **konflikt** – akadeemilisest petturlusest ja enda panusest sellesse räägiti vastuoluliselt. Akadeemilisest petturlusest ja inimestest, kes kasutavad ülikooli lõpudiplomi saamiseks akadeemiliste variautorite abi, räägiti pigem negatiivses toonis, aga enda panust pettusele kaasaaitamisel tõlgendati kui inimeste aitamist, mitte kui akadeemilise petturluse põlistamist. Intervjuueeritavate (M40 ja N28) hääletoon tõusis ja kehahoiak muutus ründavaks (M40) või ujedaks (N28), kui oli vaja põhjendada oma tegevust variautorina. M45 vastas intervjuu küsimustele kirjalikult.

„... et siis oli umbes nii, et akadeemiline petturlus ja eetiline barjäär kus on, ja kurat, et miks sa kirjutad, aga, issand jumal, et see, kas mina kirjutatan või ei kirjuta, ega see neid lolle olematuks ei tee, et probleemi kesse on ju absoluutselt mujal, mitte nendes inimestes, kes täidavad mingit, noh, jõhkralt kõlab, sotsiaalset tellimust, mis on olemas.“ (M40)

„Mulle praegu küll tundub, et mina pole midagi halba teinud, ideed, mida toona kandsin, olid humanitaarsed ja aitavad inimesi edasi, s... sellest, et kellegi teise nime all... Petmisele ma küll

kaasa ei aita, küll aga võin abikäe ulatada, kui sellest saab kasu rohkem kui üks inimene..." (M45)

N28 põhjendas enda tegevust akadeemilise variautorina sellega, et tal on kõrgharidus olemas, aga talle meeldib ennast vaimse tegevusega vormis hoida.

"Aga edasi õppimiseks täsikoormusega polnud aega... ega isu... ega vajadust ka ausaltöelda. Elu viis mind teises suunas hoopis. Ei tunne vajadust ise edasi õppida, aga teistele tööde kirjutamine hoiab vormis ja uuema infoga kursis." (N28)

N28 esitas intervjuu ajal **valeinfot**, nagu oleks ta ülikooli lõpetanud ja omaks bakalaureusekraadi. Hiljem ta helistas ja tunnistas, et on tegelikult kõrghariduse pooleli jätnud.

M45 intervjuust nähtub soov mitte saada palju tähelepanu.

„Ja muidugi SALADUS – võimalus liigutada asju nii, et keegi ei tea, et mina seda tegin... Mulle meeldis tunda ennast halli kardinalina, veel üsna hiljuti. Või tegelikult – meeldib siiani. Kujutage ette – mu kliendid on päris tuntud tegelased – see või teine isik ei saaks olla ilma minuta.“ (M45)

Akadeemilise variautorluse põhjused akadeemiliste variautorite arvamustes

Akadeemilise variautorluse põhjustest toodi välja kõrghariduse korraldus ja haridussüsteem, vanemate surve lastele ning valesti valitud eriala või kool.

Erinevad puudujäägid Eesti haridussüsteemis ja kõrghariduse korralduses tulid akadeemilise petturluse põhjustena välja kõigist intervjuudest.

„Noh, see on maast-madalast nii, et on asju, mis toimuvad õpside eest salaja. Ja need jutud, et igaüks õpib enda jaoks – tehku siis customized õppekavad! Siis on enda jaoks, aga kuni valida ei saa... kõigesse ei taha niipalju panustada, kõik ei ole hingelähedane ja kõike ei õpi iseendale.“ (N28)

Kui M45 arvas, et ülikoolide õppekorraldus peaks lihtsalt rohkem arvestama tööl käivate õppijate vajadustega, siis M40 arvas, et õppejõud on taandatud klienditeenindajateks ja ei tohi õpilaste suhtes karme meetmeid kasutusele võtta ning see põhjustabki akadeemilise petturluse vohamist. Nii N28 kui ka M40 arvasid, et akadeemilist petturlust põhjustab see, kui ülikooli võetakse vastu inimesi, kes seal ilmselgelt õppida ei suuda.

„... meie hariduses on täiesti asjatult neid kohti, kus õppejõududelt võetakse võimalus lollidest lahti saada. See ei ole hea. Ja oi-oi-oi, kui palju õppejõude ma tean, kes on ära tulnud, teise töökoha otsinud lihtsalt, kellel on kõrini saanud, kellel on lollidest lihtsalt NII kõrini saanud... Saad aru, sa pagan õpetad mingeid kolmanda kursuse inimesi, kes EI OSKA KIRJUTADA!“ (M40)

Mingil põhjusel ei saa aga ülikooli sisse või ei suuda seal jätkata paljud inimesed, kellel on võimeid akadeemiliste tööde kirjutamiseks.

„Praeguse haridussüsteemi ja ülikoolide sisseastumistingimuste juures ei ole mul võimalik ülikooli sisse saada, aga võimeid on piisavalt, et kirjutada akadeemilisi töid.“ (M45)

Kõik kolm intervjuueeritavat on oma kõrghariduse pooleli jätnud, kuigi on oma tegutsemisega akadeemilise variautorina tõestanud, et on neil on pädevused lõputöö kirjutamiseks. M45 jättis

pooleli rakenduskõrgkooli. Põhjustest, miks neist keegi pole rakendanud oma võimeid iseenda hariduseteel edasiminekuks, ei rääkinud ükski intervjuueeritav.

Põhjusena akadeemilise petturluse vohamisele toob M45 välja ka vanemate surve lastele ning õppijate vale eriala või kooli valiku. M40 ja N28 nimetavad kõrghariduse alternatiivina kutsekoole või tööleminekut.

„Ühest küljest, eksju, meil on tõepoolest kõrgharidusega inimesi kõvasti, väga kõvasti. Siis mul tekib siukene küsimus, et aga miks inimesed siamaani kuidagi pelgavad väga head kutseharidust?“ (M40)

Akadeemiliste variautorite sotsiaalne dimensioon

Intervjuueeritavad **suhtusid** erinevatesse **klientidesse** erinevalt, kuid valdav oli halvustav või patroneeriv suhtumine. Kõik intervjuueeritavad suhtusid ühemõttelise halvaksapanuga rumalatesse klientidesse, kuid väljendasid kaastundlikkust ja abivalmidust klientide suhtes, kes on näiteks ületöötanud, aga jätavad mulje, et pingutavad oma hariduse nimel. Empiirilisest andmestikust ilmnes, et akadeemilistel variautoritel oli põhiliselt kolme sorti kliente:

- ajanappuses (töötavad või kasvatavad last kooli kõrvalt),
- väga rumalad,
- ei valda õppekeelt.

Suhtumine väga rumalatesse klientidesse oli kõigil intervjuueeritavatel negatiivne.

„Mul on ikka igasugust kogemust olnud, mul on olnud ikka täielikke... noh, nii lolle inimesi, kui see laud siin... Taseme erinevus inimeste vahel, kellele olen kirjutanud, on nii paganama suur... Üks tüüp on, kes sai tala, sest kõik närisid läbi, et see ei kirjutanud ise, kuna ta ei suutnud seal isegi pooli sõnu välja hääldada.“ (M40)

„Aga kui mingile mõttetule tüübile olen töö kirjutanud, siis küll on pärast s... maitse suus ja ükski raha ei võta seda ära. Sellised inimesed lihtsalt ei peaks ülikoolidiplomit saama.“ (N28)

„Huvitav on märkida, et suur osa minu abi kasutanud akadeemilistest petturitest on hiljem ühel või teisel viisil „kõrbenud““ (M45)

Suhtlemine kliendiga sõltub intervjuueeritavatel suuresti suhtumisest klienti. Kui klient on olnud ajahädas, aga ise entusiastlik ning arukas, on kõik intervjuueeritavad käitunud abivalmilt, kui klient on olnud intervjuueeritava arvates rumal ja ebameeldiv ning oma töö vastu huvi ei ilmuta, on temaga käitunud halvasti ja üleolevalt, küsitud tavapärasest rohkem raha jms.

„... aga mõnest on kahju... kellest ma näen, et pingutab, aga ei saa mingist ühest takistusest üle... või näiteks üks üksikema, kes õppis ja käis tööl. Talle tegin madala taksi ja aitasin lisaks kirjutamisele veel esitluseks valmistuda.“ (N28)

„Kui aga inimesel on väike laps ja ta tõesti ei jõua pere kõrvalt koolitöid teha, siis kindlasti võtaks

meetmed tarvitusele.“ (M45)

Protseduurid variautorluse varjamiseks ja kliendiga suhtlemiseks olid intervjuueeritavatel erinevad. M40 kohtus klientidega oma kodus ja pidas nendega enne töö kirjutamist „arenguveestluse“, et aru saada, kui targalt või rumalalalt ta peab kirjutama, et kõik usutav oleks. N28 suhtles paljude klientidega läbi vahendaja. M45 töötas reaalarajas oma klientidega koos projektide kallal.

Konflikte klientidega on M40 ja N28 lahendanud jõupositsioonilt, kuna klient sõltub variautorist palju ja variautor kliendist mitte. Vastanu M45 tundus olevat kõige filantrooplikum, kuid tema patroneeriv ja halastav suhtumine ning rääkimine klientidest kui „abivajajatest“ laseb samuti aimata üleolekutunnet klientide suhtes.

Kokkuvõtteks võib öelda, et intervjuueeritavate suhtumisest klientidesse nähtub variautorluse kasutamine võimuinstrumendina – võimalusena tunda üleolekut ja mõista kohut (kes on õigustatud petma ja kes mitte). Variautorite personaalne dimensioon on keerukas ja vastuoluline. Nad on ennastkaitsval positsioonil ning hoiavad tahaplaanile, ei võta oma haridusega seotud riske ja vastutust, kuid treenivad oma oskusi ja tõestavad oma väärtust akadeemilisi töid teistele kirjutades. Intervjuueeritavate käitumises oli intervjuu jooksul täheldatav mitme egokaitse mehhanismi käivitumine (eitamine, ratsionaliseerimine, omnipotentsus, asendamine, altruism, passiivne agressioon) (Teiverlaur, 2007). Ego kaitsemehhanismid aitavad muuhulgas tõsta enesehinnangut ja need käivituvad rohkem inimestel, kellel on madalam enesehinnang (Teiverlaur, 2007). Davis, Drinan ja Gallant seostasid akadeemilise petturluse võtete kasutamist kõrge tunnustusvajadusega (2009, 80). Akadeemilise variautorina tegutsemise motiividest tuligi välja tunnustuse otsimine. Selle kõige põhjal on piisavalt alust järeldada, et akadeemilistel variautoritel on keskmisest madalam enesehinnang ja see võib olla üheks oluliseks põhjuseks, miks nad on valinud varju jäämise selle asemel, et ise enda haridust ja karjääri edendada – aktiivne võitlus konkurentidega parema koha eest eeldab kõrget enesehinnangut samas kui kellegi teise üle halli kardinalina valitsemine kasvatab seda. Madal enesehinnang ei ole heaks eelduseks, et tulla toime kiirele edule ning sooritustele orienteeritud haridussüsteemis.

Akadeemilise variautorluse korral toimub akadeemilise variautori ja tema kliendi vahel **koostöö**, mille mootoriks on mõlema isiku eeldused ja takistused formaalses kõrgharidussüsteemis toimetulekuks. Kuna akadeemilise variautori eeldused ja takistused on diametraalselt erinevad tema kliendi omadest, siis koostöös takistused seljatatakse ja mõlema isiku eeldused pääsevad mõjule. Variautorite eeliseks on head õpioskused, tugev vaimse töö distsipliin, väga heal tasemel kirjaoskus ning kogemus üliõpilastööde kirjutamisel ja vormistamisel. Variautorina tegutsevad reeglina inimesed, kelle puhul eelistele sekundeerivad takistused nagu puudulik ligipääs formaalsele haridusele (kas töökohustuste, pere või eelnevate haridustasemetega lõpetamata jätmise tõttu), võimetus formaalharidussüsteemis sihipäraselt tegutseda ja vähene enesekindlus. Akadeemilise variautori kliendil on tavaliselt just need eelised, mis variautoril endal puuduvad –

sihikindlus, eesmärgi ja vaheesmärkide selgus, kõhkleatus, oskused, järje- ja enesekindlus formaalses haridussüsteemis edenemiseks. Variautori kliendi puudusteks on aga puudulikud õpioskused ja -motivatsioon, vähe aega, puudulikud eeldused õppetöö alustamiseks (õppekeele mittevaldamine, puudulik kirjaoskus).

Paljud variautorite kliendid on lihtsalt väga suures ajanappuses perekonna või töö tõttu. Nad võiks õppida, kui haridussüsteem toetaks nende eripärasid. Praegu on tasuta õppimise võimalus ülikoolides ainult täiskoormusega õppijatel, osakoormusega õppijat saab kohustada õppimise eest maksma (ÜKS § 13³ lg 1).Variator ja tema klient võivad olla seega sarnases olukorras (mõlemal on vähe aega), kuid teevad erinevaid valikuid. Üks püüab püsida õppekohal ja ostab ajanappusel vajaminevad tööd, teine ei püsi ülikoolis, kuid teeb mõõduka koormusega ülikoolitöid raha eest. Oma eelduste poolest moodustavad akadeemiline variautor ja tema klient suurepärase ning tulemusliku meeskonna, aga akadeemilise variautorluse tagajärjed on keerukad ning viivad lõpuks mõlema poole kaotuseni.

AKADEEMILISE VARIATORLUSE TAGAJÄRJED		
AKADEEMILISELE VARIATORILE		AKADEEMILISE VARIATORI KLIENDILE
Pädevustest ja võimetest madalam sotsiaalne staatus.	Staatuserine lõhe suureneb ebaõiglastel alustel	Pädevustest ja võimetest kõrgem sotsiaalne staatus.
Õppimiskogemus		Õppimisest võõrandumine
Varjatud võim kliendi üle – võimalus tõestada oma autorsust.		Elukestev oht akadeemilise variautori poolt paljastatud saada.
Ohvri seisund.		Pädevuste puudulikkus võib seada piirid karjääriredelil edenemisele – ebapädevuse ilmsikstuleku oht.
ÜHISKONNALE		

Aegamööda kasvav usaldamatus võimukandjate pädevuste ning kõrghariduse kvaliteedi suhtes

Tabel 3: *Akadeemilise variautorluse individuaalsed ja ühiskondlikud tagajärjed*

Nagu tabelist nähtub, on nii akadeemilisel variautoril kui ka tema kliendil akadeemilisest variautorlusest nii mõndagi võita, kuid ühiskondlik dimensioon muudab pika viitajaga tagajärjed mõlema jaoks ebameeldivaks. Lisaks on akadeemiline variautorlus suur eetiline probleem, kuna tegu on ühiskondlikul tasandil toimuva pettusega, mis seab kahtluse alla kogu kõrghariduse ning kõrge sotsiaalse staatusega isikud.

Kokkuvõte

Akadeemilised variautorid aitavad kaasa akadeemilisele petturlusele, millele tagajärgedeks on usalduse vähenemine kõrghariduse ja võimukandjate vastu ning sotsiaalse staatuse ebaõiglane jaotus. Õppija, kes ostab akadeemiliselt variautorilt töö, võõrandab ennast õppimisest ning saab ainult soorituse. Akadeemiline variautor saab õppimiskogemuse, mis on oluliseks motiiviks tööde kirjutamisel, ja üldjuhul ka raha oma töö eest. Nii variautoritel kui tööde ostjatel on kõrge tunnustusvajadus, kuid variautoritel on madal enesehinnang ja nad eelistavad aktiivsele võimuvõitlusele pigem halli kardinali rolli. Akadeemiline variautorlus on levinud probleemiks, kuna haridussüsteem soodustab pigem standardsete ülesannete suhteliselt kiiret täitmist ja tähtsustab vähe mõtlemisoskust/võimaldab vähe ümbermõtlemist ja otsuste muutmist. Ülesannete täitmise kiirusest ja edukusest sõltub edasine ühiskondlik positsioon. Ebastandardsetel ja madalama enesehinnanguga talendikatel õppijatel on raske formaalses haridussüsteemis edukas olla, seal püsida või sinna sisse saada. Akadeemiline variautorlus sünnib akadeemilise variautori ja tema kliendi koostöös, kes ühendavad oma tugevused selleks, et ületada nõrkusi, mis takistavad haridussüsteemis toimetulekut. Akadeemilise variautorina tegutsemine on enesehävituslik ja haridussüsteemi ning ühiskonna alustalasid õõnestav tegevus, mille motiiv ei ole raha. Mitte ükski intervjueeritud variautoritest ei ole lõpetanud ülikooli – motiivina variautorina tegutsemiseks, mida ükski intervjueeritav välja ei toonud, võib kaaluda protesti formaalse haridussüsteemi vastu. Akadeemilise variautorluse vähendamiseks, tuleks võtta akadeemiliselt variautorilt põhjus teostada ennast läbi kellegi teise ja võimaldada talle endale juurdepääs, toimetulek ning vajalik toetus formaalses haridussüsteemis. Nii oleks potentsiaalsete variautorite õppimiskogemused mitmekesisemad (teoreetilisele õppesisule lisanduks ka asjakohane sotsiaalne tahk), sotsiaalne staatus vastaks panusele, ühiskond võidaks andekate ja haritud inimeste näol ning põhjused haridussüsteemi õõnestamiseks oleks minimeeritud. Selleks, et võidelda akadeemilise petturluse ja variautorlusega ülikoolides ei piisa senikestnud nõiajahist – vaja on muuta haridussüsteem

paindlikumaks täiskasvanud, tööl käiva, ujeda ja muul moel ebastandardse õppija jaoks ning tuua õppija tagasi õppimise juurde.

Allikad

Alvesson, M., Skoldberg, K. (2007). *Reflexive Methodology: New Vistas for Qualitative Research*. Los Angeles: Sage Publications Ltd.

Autoriõiguse seadus (1992). *Riigi Teataja I*. 49, 615.

Buerger, G. E. (2002). *The Owl and the Plagiarist: Academic Misrepresentation in Contemporary Education*. [Dissertation]. Dalhousie University: Canada, Ottawa.

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2011). *Research Methods in Education*. Routledge.

Davis, S. F., Drinan, P. F., Gallant, T. B. (2009). *Cheating in School. What We Know and What We Can Do*. Wiley-Blackwell: West Sussex, UK.

Eesti Kunstiakadeemia õppekorralduse eeskiri (2013). *Eesti Kunstiakadeemia koduleht*.

<http://www.artun.ee/akadeemia/dokumendid-ja-aktid/> seisuga 09.12.2013.

Eesti Maaülikooli õppekorralduseeskiri (2013). *Eesti Maaülikooli koduleht*.

<http://www.emu.ee/oppijale/oppekorraldus/oppekorralduseeskiri-kehtib-alates-01092013/> seisuga 09.12.2013.

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia õppekorralduseeskiri (2013). *Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia koduleht*. <http://www.ema.edu.ee/index.php?main=364> seisuga 09.12.2013.

Filippov, M. (2013). Eamets: spikerdamisest suurem probleem on plagieerimine. *Postimees* 27. juuni. <http://www.postimees.ee/1282986/eamets-spikerdamisest-suurem-probleem-on-plagieerimine> seisuga 25.10.2013.

Genova, J. (2009). *Those Academic Ghostwriting Mills – My 48 hours in one*. [Blogi]. http://speechwriting-ghostwriting.typepad.com/speechwriting_ghostwritin/2009/10/those-academic-ghostwriting-mills-my-48-hours-in-one.html seisuga 25.10.2013.

Hammer, G. (1976). How to Exorcise Academic Ghostwriting. *Phi Delta Kappan*.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2010). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Jameson, S. (2009). Turnitin: An academic's perspective. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education (Oxford Brookes University)*, vol 8 (3), 164-166.

Karis, A. (2012). Alar Karis: variautorite aeg. *Postimees*. Arvamus 6. märts.

<http://arvamus.postimees.ee/762552/alar-karis-variautorite-aeg> seisuga 25.10.2013.

Kivisild, K. (2007). *Akadeemiline petturlus kui eetiline probleem koolis*. [Magistritöö]. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut.

Kuurme, T. (2007). Inimene kui vabadusele pürgiv sõltuja. *Haridus* 3-4, 3-6.

Simpson, C. (2004). An Ethical Beginning. *Library Media Connection* vol 23(1).

Smutov, M. (2012). EÜL: variautorlus ja plagiaat on tõsised probleemid. *Postimees* 6. märts.

<http://www.postimees.ee/764724/eul-variautorlus-ja-plagiaat-on-tosised-probleemid> seisuga

25.10.2013.

Songqing, L. (2013). Why serious academic fraud occurs in China? *Learned Publishing*, vol 26 (1), 24-27.

Tallinna Tehnikaülikooli õppekorralduse eeskiri (2013). *Tallinna Tehnikaülikooli koduleht*.

<http://www.ttu.ee/tudengile/oppeinfo/oppekorraldus/oppetegevuse-juhendid-ja-oigusaktid/> seisuga 09.12.2013.

Tallinna Ülikooli õppekorralduse eeskiri (2013). *Tallinna Ülikooli koduleht*.

<http://www.tlu.ee/et/ylipilane> seisuga 09.12.2013.

Talts, L., Kivisild, K. (2008). Akadeemiline petturlus. *Haridus 1-2*, 46-47.

Tamberg, Kadri (2011). *Põhikooli õpetaja väärtuskasvatjana akadeemilise petturluse esinemise ennetamisel*. [Magistritöö]. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut, algõpetuse osakond.

Tartu Ülikooli õppekorralduseeskiri (2013). *Tartu Ülikooli koduleht*. <http://www.ut.ee/et/oppetood-uliopilasi-puudutavate-oigustloovate-aktide-terviktekstid> seisuga 09. 12. 2013.

Teiverlaur, M. (2007). Ego kaitseb end märkamatu. *Horisont 4*.

Võlaõigusseadus (2001). *Riigi Teataja I*, 81, 487.

Ülikooliseadus (1995). *Riigi Teataja I*. 12, 119.

ARTIKLID 2011

ARTIKLID 2012

ARTIKLID 2013

ARTIKLID 2014

ARTIKLID 2015

ARTIKLID 2016

ARTIKLID 2017

ARTIKLID 2018

ARTIKLID 2019

ARTIKLID 2020

ARTIKLID 2021

ARTIKLID 2022

ARTIKLID 2023

Otsi

Privaatsusreeglid

© 2025 Tallinna Ülikool | Haridusteaduste instituut | Andragoogika | CC BY-NC-ND 4.0